

schaakvereniging

pp

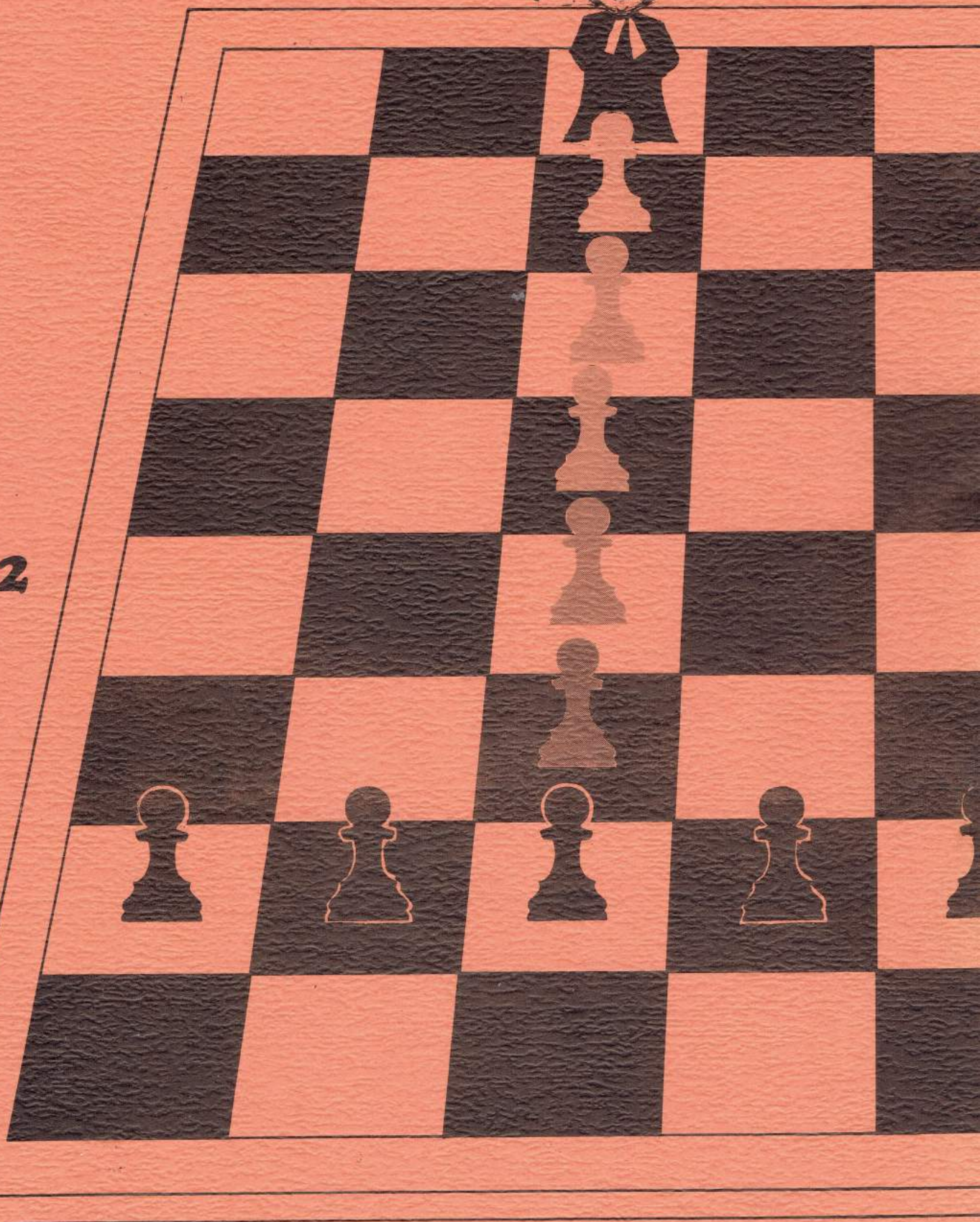

motie

zoetermeer

jubiläum

1982

ORGAAN VAN DE SCHAAKVERENIGING PROMOTIE JAARGANG 31 NUMMER 1

Oplage 225 stuks

1 september 1982

+++++

Redaktie

Jan Blankespoor Zwanewater 61 Zoetermeer Tel: 212164
Ferdie Sieben Savelsbos 136 Zoetermeer Tel: 513150

+++++

INHOUD

Bldz. 1+2	Inhoud/ van de redaktie + jubileumprogramma
3	30 zinnen bij een jubileum (J.Kalkwijk)
4	In Nuce (De stille kracht)
5	JubileumPUZZEL
6	Interview met John van der Wiel (Uit TROUW)
8	Interferentie in een schaakprobleem (G.v.d.Harst)
9	PION-het schaakprogramma van de TH Delft (Jaap van den Herik)
14	Partijen van clubkampioenen 1957-1982
23	Kampioenen
24	Partijen van jeugdkampioenen
26	Snelschaak door schaakcomputers (Uit DATABUS; J.Louwman)
28	BELLE, vergeleken met huisschaakcomputers
30	Wat een schaakcomputer niet kan

+++++

VAN DE REDAKTIE

Wij presenteren met enige trots hierbij het jubileumnummer van ons welbekende clubblad. De feestelijkheid straalt al van de voorpagina af, of niet soms? De ontwerper van de nieuwe omslag, Henk Breugem heeft overigens ook een groot aandeel in de inhoud, hetgeen op pagina 4 en 5 tot uitdrukking komt. Met betrekking tot het jubileumprogramma (zie bldz.2) hebben we een aantal artikelen opgenomen:

- een interview van Max Pam met simultaangever John van der Wiel
 - een bijdrage van Jaap van den Herik
 - een bijdrage van Jan Louwman
- De beide laatste artikelen staan in het teken van het computerschaak.

Voorts een uitgebreide partijselectie van Promotie-clubkampioenen. Veel leuk schaakmateriaal dus. Dan een aantal partijen van jeugdkampioenen, ook de moeite waard om na te spelen.

Naast de jubileumpuzzel is er een tweede puzzel: De heer van der Harst, in de wereld van het 'probleemschaak' geen onbekende, hetgeen maar weinig leden bekend zal zijn, componeerde een probleem t.g.v. het 30-jarig bestaan van Promotie. Bij de oplossingen, die hij in grote getale hoopt te ontvangen, moeten ook de nevenvarianten aangegeven zijn, anders zou u de oplossing met een computer kunnen vinden.

Een van de 30 (!) bladzijden van dit nummer kunt u beter overslaan (meent de voorzitter): 30 zinnen bij een jubileum. Het jubileumprogramma ziet er als volgt uit:

HET JUBILEUMPROGRAMMA

vrijdag 3 september 19.30 u : Simultaanseance met kandidaat-grootmeester John van der Wiel en clubkampioen Ben Ahlers.

zaterdag 4 september 10.00 u: Massaschaakkamp tussen Promotie-jeugd enerzijds en die van Corbulo (Leidschendam), Pomar (Rijswijk) en Rijswijk anderzijds.

10.00 u: Lezing en demonstratie door Jaap van den Herik en medewerkers, over het computerschaakprogramma PION, van de TH Delft.

13.00 u: Lezing door Jan Louwman, over huisschaakcomputers, gevolgd door een vluggertjestoernooi met de sterkste vluggeraars van Promotie en de momenteel sterkste huisschaakcomputer van de wereld (ELO-rating van 2200). Tevens kan iedereen zijn (haar) krachten meten met overige huisschaakcomputers.

Alle evenementen vinden plaats in wijkcentrum 'De Leyens', tegenover sprinterstation De Leyens, naast het bejaardentehuis.

Het jubileum is financieel mogelijk gemaakt door IBM Nederland, waardoor het bestuur erg veel dank aan deze computerfirma verschuldigd is.

De leden van Promotie brachten met elkaar een bedrag van f.520,- bijeen, waardoor het bestuur een prijzenkast ten geschenke kan krijgen. Deze prijzenkast zal op dinsdagavond 31 augustus in Het Tretpunt worden opgehangen.

De jaarvergadering, waarvoor de stukken reeds aan alle leden verzonden zijn, is op 7 september, ook weer in Het Tretpunt. Hoelang Het Tretpunt nog ons clubgebouw zal blijven, weten we nog altijd niet. Voorlopig is de verhuizing uitgesteld tot 1 januari 1983.

De redactie kan u verder alleen nog een leuke jubileumviering wensen. Tot 3 en 4 september in De Leyens !

Jan Blankespoor en Ferdi Sieben

30 zinnen bij een jubileum

1. Dit stukje kunt u beter overslaan.
2. Want dit is het obligate stukje, dat de voorzitter moet schrijven, omdat de vereniging 30 jaar bestaat.
3. En dat is, zoals u weet, het meest vervelende stukje van een jubileumnummer.
4. Dit verhaal doet daar niet voor onder en vandaar mijn advies uw tijd nuttiger te besteden.
5. Bestudeert u bijvoorbeeld eens mijn meesterlijke partij tegen Maurits Wind.
6. Daar kun je nog wat van leren!
7. Zoals bizarre openingsbehandeling, psychologische oorlogsvoering en lang rocheren!
8. En verder dat je ook tijd moet bewaren voor de laatste 10 zetten, uitermate nuttig.
9. Zie je ook het mat in twee niet over het hoofd (wit begint).
10. Kortom, leerzaam in alle opzichten dus ...
11. Als u al tot hier bent gekomen weet u met uw tijd geen raad en kunt u net zo goed doorlezen.
12. Wij bestaan dus 30 jaar en zo iets is een goede aanleiding de verenigingsarchieven eens te bestuderen.
13. U weet wel, daar haal je van die leuke voorvallen uit.
14. Van die voorvallen waarom je nu wat meewarig zou glimlachen.
15. Maakten ze zich d   r toen druk om?
16. En dan ging het nog niet eens om het competitiesysteem van de vereniging.
17. Wij weten daar immers alles van.
18. De grondige behandeling op de jaarvergaderingen staan daar beslist borg voor.
19. Welk lid zou nu nog niet het onderscheid kennen tussen keizeren, indeling in poules, zwitsers, grieks-romeins, amsterdams, de scheveninger variant, keizeren in groepen, enz.?
20. Nu ja, alleen die leden die behoren tot de 60% die nooit een jaarvergadering bezoeken.
21. Jammer genoeg bestaat het verenigingsarchief niet.
22. Onze successieve secretarissen zijn er in eendrachtige samenwerking in geslaagd al onze historische feiten te verdonkeremanen.
23. Daarvoor onze hulde en daarom deze keer geen leuke geschiedenissen.
24. Welnu, laten wij daarom de blik op de toekomst richten en wel de zeer nabije toekomst.
25. Een jubileum is een goed excuus om eens wat anders te doen.
26. Mede dankzij onze sponsors IBM en Nutricia, die respectievelijk voor 92,3 en 7,7% in de kosten bijdragen, is er best een aantrekkelijk programma uit de bus gekomen.
27. U kunt echt schaken tegen een mens (v.d. Wiel) of minder echt, maar ook leuk, tegen een machine.
28. Van die schaakmachines komen er wel een veertigtal voor het voetlicht en iedereen mag er op spelen.
29. En voor de jeugd is er ook nog een massakamp.
30. Derhalve wens ik iedere schaker met deze laatste zin zeer veel plezier toe met datgene wat de jubileumcommissie ons voorschotelt.

de voorzitter.

Op 6 oktober 1952 of omstreeks die tijd werd de oprichting van "Promotie" een feit. In het begin hadden we nog maar enkele leden maar al gauw waren er nieuwe leden toegetreden. Nu, 30 jaar later, is "Promotie" uitgegroeid tot een schaakvereniging die volop bloeit. 2 leden zijn vanaf het begin reeds lid van de klub zij schaken wekelijks bij een pilsje of glas Seven-up. Tot nu toe levert, dat wil ik nog vermelden 1 dame strijd op de vierenzestig velden. De speelruimte is thans wel wat krap geworden want we moeten kwijt kunnen tientallen borden. Er wordt een nieuw onderkomen gezocht, de tijd dringt maar het is de subsidie waar de schoen wringt. Op elke jaarvergadering wordt het te spelen systeem voor de een niet, voor de ander wel een probleem. We komen uiteindelijk om een gezellig partijtje te schaken en mogen welk systeem dan ook bijvoorbeeld niet afkraken. Ben Ahlers werd dit jaar onze klubkampioen dat ging niet zo maar op een slof en een schoen. Want in de laatste te spelen partij werd dit pas beslist waardoor andere kanshebbers de "boot" hebben gemist. Vijf junior-spelers in de leeftijd van 16-20 jaar hadden het met het Ned. Jeugdkampioenschap voor elkaar Zij werden kampioen daar kan "Promotie" trots op zijn al was het verschil met nr. 2 maar uitermate klein. In een 4-regelig overzicht treft u hieronder aan hoe de tientallen het in de H.S.B. hebben gedaan. Ons 1e tiental speelde in de promotieklasse maar wist er voor de 1e plaats geen mouw aan te passe'. Het speelde uiteraard ook niet ondermaats want het eindigde toch nog op de 3e plaats. Kampioen aspiraties hadden de spelers van het tweede met een 3e plaats in de 1e klasse moesten zij zijn tevrede'. Ze speelden goed en wisten menig punt te scoren maar de promotie was voor schaakklub "Scheve Toren". In de 2e klasse speelden de jongens uit het derde ze brachten mooi vuurwerk op de borden te berde. Een 2e plaats was daarom een eervol resultaat misschien dat het een volgend seizoen nog beter gaat. In de 3e klasse B speelde ons vierde team het eindigde als enige bovenaan, dat was subliem. De spelers zijn 'm naar een hogere klasse gepleten om daar hun krachten met anderen te meten. Onze 5e groep speelde in de 3e klasse A ze degradeerden niet, dat was hun eer te na. Een 3e plaats was voor hen zelfs weggelegd waarmee ik alles wel zo'n beetje heb gezegd. Ons 6e tiental kwam uit in de 3e klasse C daar ging het ter slachtbank, gewillig en gedwee. Een volgend seizoen speelt het een klasse lager misschien is dan het resultaat wat minder mager. Het 7e eindigde op de op een na laatste plek aan vechtlust had het in de 4e klasse geen gebrek. Maar wil je naar een hogere klasse promoveren dan valt er hier en daar nog wel wat bij te leren. Ook de 8e groep eindigde helaas onderaan hoewel de jongens er flink tegenaan zijn gegaan. Eén troost behoeften ze echter niet te ontberen ze konden naar geen lagere klasse degraderen. Als laatste nog dit, het is ons allen wel bekend we worden met het klubblad danig verwend. Ze maken er veel werk van de beide redakteuren ze houden ons op de hoogte van al het schaakgebeuren.

Deze jubileumpuzzel bestaat uit twee delen.

1. Op de witte velden zijn bekende tot zeer bekende buitenlandse steden afgebeeld. Welke zijn dit?
2. Op de zwarte velden zijn specifieke namen van zeer bekende Nederlandse steden vermeld. Welke zijn de echte namen?

Inzenden op deze wijze: a1:; b1:; etc.

Er worden 3 prijzen beschikbaar gesteld: 1e f25,-; 2e f15,-; 3e f10,-.

Oplossingen tot 30 september a.s. inleveren bij H. Breugem, Mauritsstraat 4 te Zoetermeer, of op de clubavonden.

Ik hoop dat er meer oplossingen binnenkomen dan bij de laatste kerstpuzzel, dat was niet om over naar huis te schrijven.

Veel succes toegewenst.

Henk Breugem

Ogen gericht op Leidenaar bij interzonaal schaaktoernooi

Van der Wiel zonder illusies naar Moskou

door Max Pam

AMSTERDAM - Na de afgang van Jan Timman in Las Palmas zijn de ogen van schakend Nederland nu gericht op John van der Wiel. De Leidenaar komt in september uit in het interzonale toernooi in Moskou, waar evenals in Las Palmas twee schakers zich kunnen plaatsen voor de kandidatenmatches, waaruit de tegenstander van wereldkampioen Anatoli Karpov tevoorschijn moet komen.

De Koninklijke Nederlandse Schaakbond had het niet voorzien en ook geen extrapost op de begroting opgevoerd, maar niettemin drong onlangs naast Jan Timman van der Wiel door tot het interzonale schaaktoernooi. In een barrage-vierkampje met de Engelsen Nunn, Mestel en Stean werkte Van der Wiel zich een ronde verder in de grote afvalrace naar de wereldtitel.

Zoals gebruikelijk bij echte schaaktalenten heeft het rijpingsproces zich bij John van der Wiel snel voltrokken. In 1979 werd hij nog enigszins onverwacht op 19-jarige leeftijd Europees jeugdkampioen, won vervolgens het Open Nederlands kampioenschap en behaalde daarop in Wijk aan Zee zijn eerste grootmeesterresultaat. Hij woont nog bij zijn ouders in Leiden, waar hij vier à vijf uur per dag schaak studeert en zich voorbereidt op het interzonale treffen dat in Moskou zal worden gehouden.

Het eerste dat de bezoeker in het ouderlijk huis aantreft, is echter vreemd genoeg een bridge computer. „Ik ben,” zegt Van der Wiel, „een echte spelletjesgeest. Dat heb ik van jongsaf aan gehad. Het schaken is tenslotte het belangrijkste geworden, maar de drang naar competitie, de wil om van anderen te winnen, heeft altijd in mij gezeten. Goede schakers hebben bijna altijd een

Van der Wiel: „Ik ben eigenlijk heel normaal”

met toestemming
overgenomen uit:

Trouw

ZATERDAG 31 JULI 1982

goed gevoel voor allerlei soorten spelen. Het is een specifiek soort denken, het vermogen om onmiddellijk tot de kern van een spel, het probleem, door te dringen."

Als bridger mag hij lid zijn van een vereniging met de passieve naam „Pass", als schaker is hij een echte houwdegen, die op het bord streeft naar complicaties en tactische wendingen. Van der Wiel: „Een van de zwakke punten in mijn spel is misschien dat ik nog te veel uit ben op geforceerde slagwisselingen. Gesloten stellingen liggen mij niet zo erg. Als ik kan kiezen tussen een tactische voortzetting en een zet die een rustig voordeeltje garandeert, zal ik altijd voor de eerste mogelijkheid kiezen. Er wordt wel beweerd dat je het met dit soort spel niet tot je veertigste volhoudt, en veel schakers zie je plotseling van openingsrepertoire veranderen omdat ze de spanningen niet meer aan kunnen. De rustige positionele schaker verliest minder, maar wint ook minder. Ik ben er natuurlijk niet op uit om mij nu al voor te stellen hoe het leven van een schaker er uit ziet als hij veertig is."

Ben je hard?

„Dat moet wel als je professional wilt zijn. Ik kan een nederlaag gemakkelijk vergeten, aan het bord gaan zitten zonder te denken aan de rampen die je de vorige dag zijn overkomen. In het barrage-vierkampje was ik er door een nederlaag tegen Nunn de oorzaak van dat Stean werd uitgeschakeld. Ik stond gewonnen, maar ik verloor door tijdsoverschrijding, terwijl ik juist bezig was mijn laatste zet uit te voeren. Na afloop ben ik naar Stean toegegaan om mij te verontschuldigen. Hij vertrok geen spier en zei: 'dat is niet nodig, je hoeft je niet te verontschuldigen.' Ik dacht hij is zo onbewogen, het maakt hem niet uit, de echte professional. Maar in Bergen, waar hij voor het team van Pagel moest spelen, was hij afwezig. Hij wilde voorlopig geen schaakstuk meer zien, had hij laten weten. Walging, afkeer over een nederlaag, daar moet je je overheen kunnen zetten."

Je hebt je helemaal op het schaken geworpen.

„Met mijn rechtenstudie ben ik opgehouden. Ook toen ik nog niet zo sterk was, wist ik al dat ik beroepsschaker zou worden. Ik heb nog wel mijn kandidaats gedaan, maar ik bemerkte dat je als jurist veel minder bevrediging vindt in de goede dingen die je kunt. Een jurist is nooit helemaal bij een zaak betrokken. Je hebt verschillende cliënten. Hun problemen zijn uiteindelijk niet de jouwe en je kunt niet het leed van de hele wereld op je schouders nemen. Het is in diepe ste wezen een cynisch beroep. Dat van schaker niet. Je komt louter op voor jezelf. Je reist veel, het is interessant en je hebt een grote vrijheid over je eigen leven. Je staat bij voorbeeld op wanneer je wil."

In Moskou kom je tegenover Kasparow te zitten, 18 jaar en nu al een super-grootmeester.

„Ja, dat is werkelijk iets heel bijzonders. Ik heb hem ontmoet tijdens een kadettenkampioenschap in Frankrijk. Hij was toen dertien, ik zestien. In de eerste ronde won ik van hem, maar toen wij later gingen vluggeren, bemerkte ik dat hij een hele grote zou worden. Hij had een scherp overzicht en won driekwart van onze partijtjes. Maar ik ben er niet zeker van dat hij wereldkampioen zal worden. Hij is ongelooflijk nerveus, volgens Tal te nerveus. Vorig jaar tijdens de studentenkampioenschappen in Graz deed zich in onze onderlinge partij een incident voor. Er stond een moeilijke stelling op het bord. Ik was in tijdnood en terwijl ik over mijn zet zat na te denken, schoot zijn hand naar voren en zette hij plotseling een stuk recht. Dat was onnodig hinderen van de tegenstander. Ik had moeten protesteren, maar ik was zo overbluft dat ik onmiddellijk een slechte zet deed, waardoor ik de partij verloor. Latr heb ik in Schaakbulletin geschreven dat ik hem, als hij zo iets weer zou uithalen, een klap in het gezicht zou geven. Dat is natuurlijk onzin, woede over de nederlaag, ik ben juist helemaal niet slaanderig van aard."

Ga je met enige ambities naar Moskou. Op papier behoort je tot de zwakste deelnemers.

„Ik heb geen pretenties, dus kan het alleen maar meevallen. Ik ben niet het type dat zegt over vijf jaar wereldkampioen te zullen worden. Als je jezelf een hoog doel stelt, kun je slechts teleurgesteld zijn als je aan je eigen verwachtingen niet hebt voldaan. Elk jaar word ik nog sterker, daar is voorlopig alles mee gezegd. De KNSB was verrast toen ik mij plaatste. Voor mij en mijn secondant Ligterink zijn er nogal schamele bedragen vrijgemaakt. Ik heb niet, zoals Timman drie jaar geleden, een heel comité achter mij, dat mij financieel steunt. Dat was een opgeklopte zaak. De druk van mensen die beweerden dat Timman dit keer wereldkampioen zou worden, was ongezond, en heeft hem zelf ook kwaad gedaan."

„Ik ben geen bezetene, een verslaafde die naast het schaken niets anders kent. Er lopen in de schaakwereld een paar idiote figuren rond, die door hun gedrag bij het publiek de indruk wekken dat schakers louter gekken zijn. Zij maken de schaakwereld heel boeiend, dat is waar, maar met mijzelf voel ik geen verwantschap. Ik ben eigenlijk heel normaal. Ik kom uit een gezin met een vader die werkt als ambtenaar, een moeder, een zusje en een hond in een rijtjeshuis. Alles heel ideaal."

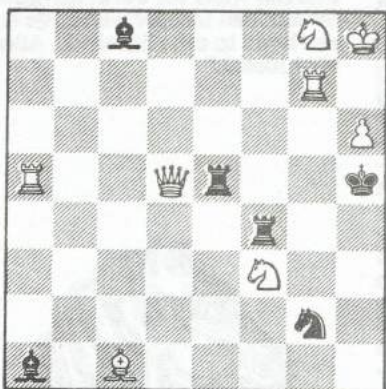

interferentie in een schaakprobleem

U heeft allemaal wel eens in een partij meegemaakt dat de eigen stukken behoorlijk in de weg staan of tegenwerken (denk aan het stikmat).

Ook komt het voor dat de stukken elkaar hinderen door lijnafsluiting (interferentie = tussenplaatsing). Bijvoorbeeld doordat een loper een torenlijn afsluit, of een toren een loperdiagonaal.

Nu kan dat zowel door witte of door zwarte stukken, maar een van de mooiste zetten vind ik wel dat wit of zwart dit kan dwingen te doen (dus interferentie van de eigen stukken) dit om het dreigende mat te verhinderen. Terwijl zwart deze verdedigingszet doet opent hij daarmee weer andere lijnen zodat wit op een andere wijze mat kan geven.

Dit diagram laat ik als voorbeeld zien.

Het is een tweezet gemaakt door ir. W.

Hoek uit het boekje Schaak ... maar raak.

Oplossing: 1 De4 ..; dreigt 2 Dg6 mat.

Als zwart dit verhindert door Tf4-f5, interfereert de toren de loper op c8, er volgt dan 2. Dg4 mat.

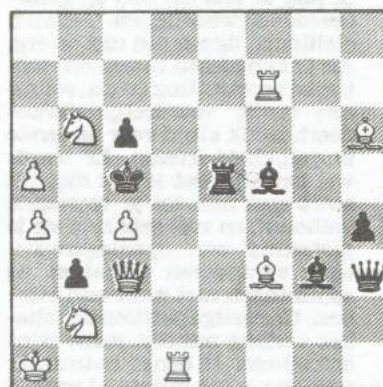
Wanneer zwart het mat tracht te verhinderen met 1 .. Lf5; dan interfereert nu de loper de zwarte toren zodat 2 Tg5 mat mogelijk wordt.

Andere varianten zijn:

1 .., Tf4xe4; 2 Pf6 mat

1 .., Te5-f5; 2 De8 mat.

Tenslotte een bedenkseltje (tweezet) van mijzelf, dat ik u ter oplossing voorleg.

Het betreft hier een dubbele interferentie. Kijkt u goed naar elke tegenzet van zwart en het antwoord van wit, want in een probleem is niet alleen de sleutelzet belangrijk, maar zeker ook en soms wel belangrijker is de inhoud van de gehele tweezet.

G. van der Harst

Voor de goede oplossingen worden ook hier een drietal prijzen beschikbaar gesteld: 1e prijs f 25,-
2e prijs f 15,-
3e prijs f 10,-

Oplossingen voor 30-9-'82 zenden aan:
G. van der Harst
Dunantstraat 177
2713 SG ZOETERMEER
of op een clubavond overhandigen.

pion HET SCHAAKPROGRAMMA VAN DE TH DELFT

Het programma PION is ontstaan als resultaat van een derdejaars praktikum Informatica aan de TH Delft.

Het praktikum werd eind 1980 afgesloten en de studenten Jan Derksen, John Huisman en Edzard Pasma kregen naast een hoog eindcijfer een compliment voor hun goede werk.

Ze hadden een programma ontworpen dat reglementaire zetten deed en dat op gebruikersvriendelijke wijze de administratie rond het hele schaakgebeuren verzorgde. Het programma kon stellingen inlezen, wegschrijven naar een file, enz; het kende de regels voor de rochade, het en-passant slaan en voor de minorpromotie. Er was maar één ding dat het programma niet kon: en dat was schaken.

Het programma deed natuurlijk wel reglementaire zetten, maar er viel geen enkele samenhang tussen de verschillende zetten te ontdekken. Het enige schaaktechnische onderdeel waar het programma geen moeite mee had, was het oplossen van problemen (bv. mat-in-twee problemen). Dat een programma zo goed is in het oplossen van (mat-in-twee) problemen komt doordat er een eindkriterium bestaat: na een zet van wit en een zet van zwart en weer een zet van wit moet het mat zijn; als dat niet zo is, dan is de oplossing nog niet gevonden.

We geven hier een beroemd probleem dat we vaak als voorbeeld gebruiken.

Het is overzichtelijk (weinig stukken), heeft toch een verrassende oplossing (die, eenmaal gezien, heel begrijpelijk is) en het heeft historische waarde. Dit probleem is het eerste probleem dat ooit door een computer is opgelost (Prinz, 1950, op een MADM-computer).

Zie diagram 1: Wit geeft mat in twee zetten.

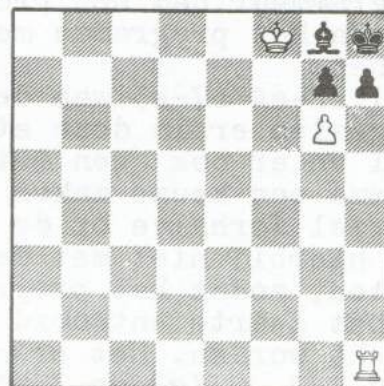
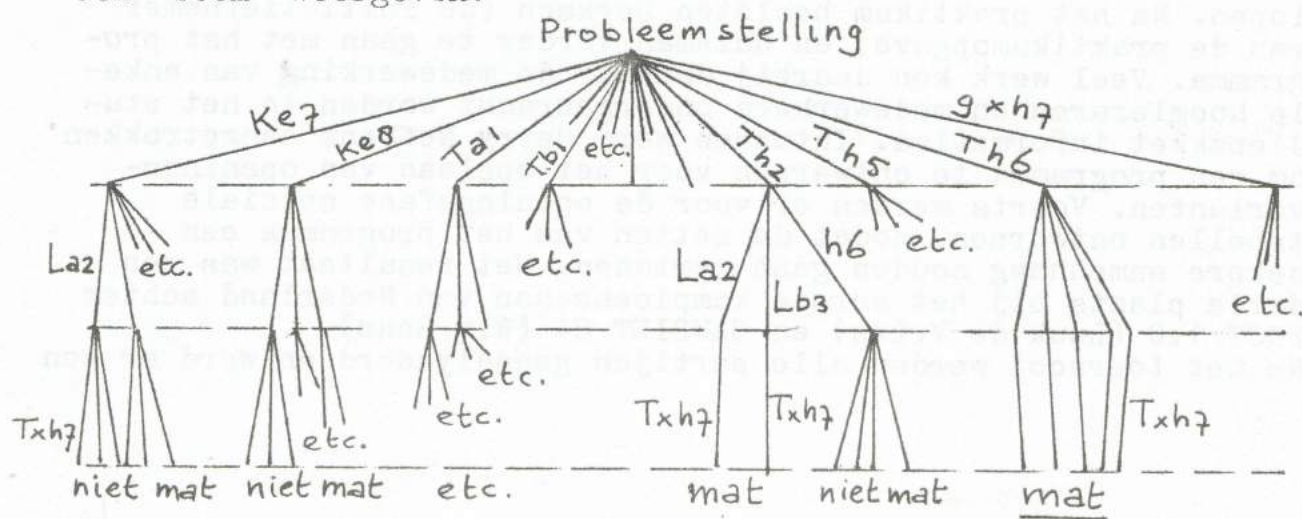

diagram 1

Een computerprogramma is in staat om alle varianten te onderzoeken om zodoende de oplossing te vinden. We kunnen dat in een 'boom' weergeven:

Het programma registreert gewoon dat wit na 1.Th6 op elke zet van zwart een matzet tot zijn beschikking heeft en speelt derhalve 1.Th6 (de sleutelzet).

Het matzetten komt in een praktische partij niet zo vaak voor; toch moeten stellingen op een bepaald moment geevalueerd worden. Bij de eerste versie van PION gebeurde dat alleen door het materiaal te tellen en te vergelijken met het materiaal van de tegenstander.

Vanuit de beginstelling is het bij een vooruitkijken van 3 plies (= 3 halve zetten) dan wel moeilijk te bepalen welke zet de voorkeur verdient. De materiaalverhouding zal immers niet wijzigen (zettenreeksen als 1.d4 e5 2.dxe5 komen niet in aanmerking omdat zwart beter kan spelen). Het criterium is dan meestal dat de eerste zet die gegenereerd is (d.w.z. die als keuze-mogelijkheid onderzocht is), gekozen wordt.

Bij PION betekende dit dat het programma begon met 1.a2-a4, want eerst werden de pionzetten gegenereerd; dat gebeurde van links naar rechts, daarna de paardzetten etc.

Bekend is het verhaal van een programma dat eens door Louwman getest werd in verband met eventuele deelneming aan het Nederlands Computerschaakkampioenschap. Het programma verkeerde in die tijd in dezelfde ontwikkelingsfase als PION; het had ook alleen maar een materiaalkomponent in de evaluatiefunctie. De programmeur had het programma evenwel nog één zet meegegeven: Indien het programma met wit speelde, moest het met 1.e2-e4 openen.

Na 1.e2-e4 e7-e5 was de openingskennis van het programma op. Aangezien er in deze stelling geen mat in 3 plies te ontdekken viel en er ook geen materiaal te winnen viel, moest het programma een keuze maken tussen alle mogelijke zetten. Deze keuze viel derhalve op de eerst gegenereerde zet. De ontwerper was hierbij niet met de pionzetten begonnen, maar met de koningszetten, zodat het programma dus 2.Ke1-e2 speelde.

Na het zwarte antwoord 2....., Pd8-f6 moest de witte e-pion gedekt worden. Het programma had de keus uit 3.Pc3, 3.d3, 3.f3 en 3.Kd3, 3.Ke3 en 3.Kf3. Het programma koos natuurlijk weer een koningszet, want die stonden vooraan; het speelde 3.Ke2-d3 (de allereerst gegenereerde zet). Dat programma heeft toen niet meegedaan aan het kampioenschap 1981.....

De ontwikkeling van PION is sinds augustus 1981 zeer snel verlopen. Na het praktikum besloten Derksen (de initiatiefnemer van de praktikumopgave) en Huisman verder te gaan met het programma. Veel werk kon daarbij dankzij de medewerking van enkele hoogleraren en medewerkers ondergebracht worden in het studiepakket informatica. Intussen werd Harry Nefkens aangetrokken om een programma te ontwerpen voor het opslaan van openingsvarianten. Voorts werden er voor de openingsfase speciale tabellen ontworpen, zodat de zetten van het programma een zekere samenhang zouden gaan vertonen. Het resultaat was een derde plaats bij het eerste kampioenschap van Nederland achter YNCT 1.0 (Luuk de Vries) en GAMBIET 81 (Wim Rens).

Na het toernooi werden alle partijen geanalyseerd en werd er een

plan opgesteld om verbeteringen aan te brengen. Het resultaat van al die verbeteringen is neergelegd in een TH-rapport van Derksen en Huisman, onder de titel: Het schaakprogramma PION, vorderingen in 1981/1982.

Het is een technisch rapport, maar er zijn ook enkele hoofdstukken die voor de in computerschaak geïnteresseerde leek goed leesbaar zijn (kosten fl.10,-).

Aan het eindspel werd eveneens aandacht besteed. In het kader van zijn onderzoek had de schrijver van dit artikel een methode ontwikkeld om in eindspelen, waarin de materiaalkomponent van ondergeschikt belang was, een afwikkeling naar de winst te garanderen.

Het door hem ontwikkelde eindspelprogramma voor Koning + Paard + h-pion tegen de Koning Alleen (KA) werd als procedure aan het programma PION gehangen.

Intussen hadden twee studenten, Sjoerd Dekker en Gilles Ampt, op basis van deze methode het eindspel Koning + Loper + Paard tegen KA geprogrammeerd. Deze matvoering werd eveneens een onderdeel van PION, zodat het programma in staat is deze in de schaakliteratuur als moeilijk bekend staande matvoering feilloos uit te voeren.

Op dit moment is Roger Hunen bezig om het eindspel Koning + Loper + Pion tegen Koning te programmeren (extra belangstelling bestaat voor het studie-achtige eindspel: Loper + randpion van de verkeerde kleur).

Het zal een lang tijd duren voor alle eindspelen van Chéron in programmavorm gekodeerd zijn, maar dan speelt PION het eindspel vast en zeker feilloos.

Ondanks al onze inspanning aangaande het opzetten van programma's voor opening, middenspel en eindspel valt er ook nog steeds veel te verbeteren. In de onderstaande testpartij zullen we een aantal aspecten toelichten, die voor verbetering in aanmerking komen.

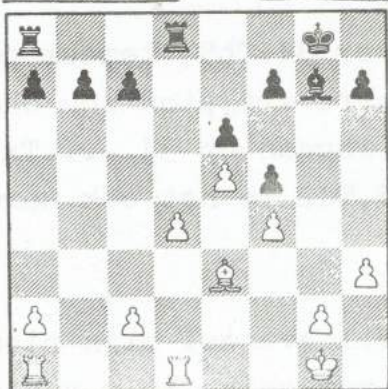
Wit: YNCT 2.0

Zwart: PION

Delft, 5 juli 1982

Pirc-opening

1.e4, d6; 2.d4, Pf6; 3.Pc3, g6; 4.f4, Lg7; 5.Pf3, O-O; 6.Ld3, Pc6 ;
7.O-O, Lg4; 8.e5, dxe5; 9.dxe5, Pd5; 10.h3, Pxc3; 11.bxc3, Lf5;
12.Lxf5, Dxd1; 13.Txd1, gxf5; 14.Pd4, Tfd8; 15.Le3, Pxd4; 16.cxd4, e6;

Zie diagram 2. Tot zover had PION deze stelling in zijn openingsbibliotheek; YNCT 2.0 kende de variant tot en met 15.Le3.

De Encyclopedie geeft als waardering + en in de partij Parma - S.Garcia (Cienfuegos 1974) volgde 17.g4 met een snelle remise.

YNCT 2.0 doet het anders, zeker niet beter. PION weet er echter niet ten volle van te profiteren:

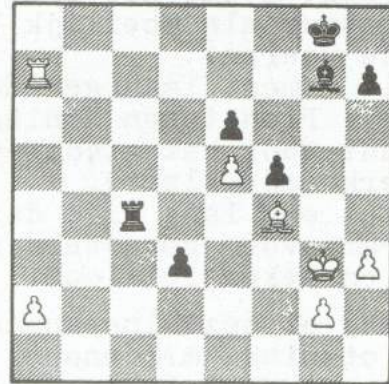
17.c4, f6; 18.Tab1, fxe5; 19.fxe5, c5. Een krachtige tegenstoot in het centrum. Na 20.Txb7 kan volgen cxd4 en slaan op e5 of ook direct 20....., Lxe5. In aanmerking komt hier 20.d5.

20.Lf4, Txd4; 21.Txd4, cxd4; 22.Txb7, Tac8.

Een moeilijke keus voor het programma: (1) de toren achter de vrijpion plaatsen of (2) de toren op de half-open clijn om de pion aan te vallen. Sterk in aanmerking komt 22....., Tad8; 23.Txa7, d3; 24.Ld2, Lxe5. De tekstzet is trouwens ook heel sterk. 23.Kh2 ? Hier laat YNCT 2.0 zich van zijn slechte zijde zien. Na de opening zijn we niet in het middenspel terecht gekomen, maar direkt in het eindspel. De Koning moet naar het centrum gebracht worden.

23....., Txc4; 24.Txa7, d3; 25.Kg3. De enige zet; wit staat trouwens toch verloren. Zie diagram 3.

25....., Tc3 ? Na deze zet mist PION de winst die met 25....., Td4 te bereiken was. We merken op dat we hier opnieuw te maken hebben met het kenmerk, dat een toren achter een opgerukte vrijpion een sterke positie inneemt. Het lijkt erop dat PION op een valletje speelt. Er dreigt nu 26....., d2+ etc. en na 26.Td7, Ta3; heeft zwart gemakkelijk spel. Het loopt evenwel anders....

26.Kf3, Tc2; 27.a4, Tc5; 28.Td7, Lxe5; 29.Lxe5, Txe5; 30.Txd3, Ta5; 31.Td4. Ook YNCT 2.0 "weet" niet dat de toren achter de vrijpion hoort. De stelling is remise maar ze eist van beide partijen nauwkeurig spel. PION rukt veel te snel met zijn pionnen op zonder ondersteuning van de koning. Het is voor een programma moeilijk te onderkennen wanneer pionnen het alleen kunnen en wanneer niet.

31....., e5; 32.Tb4, e4+; 33.Kf4, Td5; 34.g4.

Tijdens de partij waren we vooral bang voor 34.Tb5, temeer omdat we er niet zeker van waren dat PION de verre vrijpion zou onderkennen, d.w.z. PION zou best eens kunnen ingaan op 34....., Txb5; 35.axb5, Kf8; 36.b6 etc. Trouwens na 34.Tb5, Td2 is het ook hard vechten voor remise.

34....., Td3; 35.Kxf5 ?

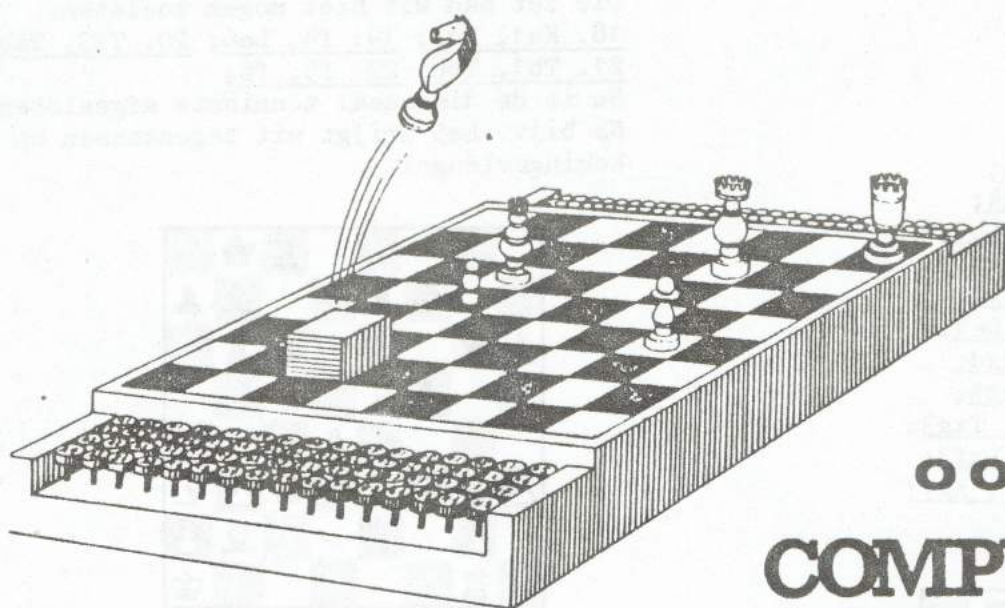
Na 35.gxf5 staat wit gewonnen. YNCT 2.0 wil evenwel zijn pionnenstructuur intact houden. Nu weet PION met enige hulp van zijn tegenstander nog precies de remisehaven (zie opmerking bij de

39e zet) te bereiken.

35....,e3; 36.Te4,Ta3; 37.Kg5,Kg7; 38.Kf4,e2; 39.Txe2,Txa4+;
Het ontstane toreneindspel van twee pionnen tegen één pion is
remise. De vraag is alleen: Weet PION dit en houd het programma
inderdaad remise. YNCT 2.0 probeert nog wel wat maar kan er uit-
eindelijk niet doorheen komen. We geven deze zetten zonder
kommentaar.

40.Kg5,h6+; 41.Kh4,Ta7; 42.Te6,Ta3; 43.Td6,Ta7; 44.Tc6,Te7;
45.Ta6,Tb7; 46.Ta8,Td7; 47.Tb8,Kf7; 48.Tb3,Te7; 49.Kh5,Kg7;
50.Tb5,Ta7; 51.h4,Te7; 52.Tc5,Td7; 53.Te5,Kf6; 54.Tb5,Kg7;
55.Ta5,Te7; 56.Td5,Tc7; 57.Tf5,Te7; 58.g5,hxg5; 59.hxg5,Te2;
60.Tf6,Tg2; 61.Kh4,Tg1; 62.Tf2,Th1+; 63.Kg4,Td1; 64.Tf6,Tg1+;
65.Kf5,Tf1+; 66.Ke5,Tg1; 67.Tf5,Kg6; 68.Tf6+,Kxg5; 69.Tf5+
remise. Een partij met een aantal voor de ontwerpers van de
programma's leerzame motieven.

Jaap van den Herik TH Delft

OOK
COMPUTER
SCHAAK

DIJKMAN

In de afgelopen 30 jaar zijn de volgende gegevens omternt clubkampioenen verzameld.

Seizoen:

Kampioen:

57-58

58-59

60-61

63

64-65

66-67

67-68

68-69

69-70

70-71

71-72

72-73

73-74

74-75

75-76

76-77

77-78

78-79

79-80

80-81

81-82

Hagoort

Dijkman

Plante

Van de Wessel

Toonen

Broekman

Kalkwijk

Cayaux

Van Klaveren

Blankespoor

Ahlers

Sieben

Ahlers

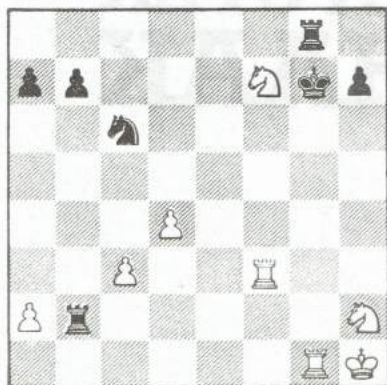
HAGOORT

Wit: J. Hagoort

Zwart: P.N. Wisse

1. e4, e5; 2. Pf3, Pc6;
 3. Lc4, Pf6; 4. d3, Le7;
 5. c3, 0-0; 6. 0-0, d6;
 7. h3, Ph5; 8. Pa3, Pf4;
 9. Lxf4, exf; 10. d4, g5;
 11. Ld5, Kh8; 12. Dd3, g4;
 13. hxg, Lxg4; 14. Ph2, Lh5;
 15. Dh3, Lh4; 16. Pc4, Tg8;
 17. Df5, Dg5; 18. Dh3, Tg7;
 19. Tae1, Tag8; 20. e5, De7;
 21. exd, Dg5; 22. Le4, cxd;
 23. Pxd6, f3; 24. g3, Lxg3;
 25. fxg, Dxg3; 26. Dxg3, Txg3;
 27. Kh1, Tg2; 28. Lxf3, Lxf3;
 29. Txf3, Txb2; 30. Pxf7, Kg7;
 31. Tg1+.

Zwart geeft op, 1-0

Wit : N.N.

Zwart: C. Dijkman

gespeeld op 16-12-1975

1. c4, Pf6; 2. d4, c5; 3. d5, b5;
 14 dagen eerder had ik voor het
 eerst, uit de krant, kennis geno-
 men van het Wolgagambiet. Het leek
 me wel wat.

4. cxb, a6; 5. bxa, Lxa6;
 6. Pc3, g6;

Zwart krijgt de kans zijn ontwikke-
 ling zonder moeite te voltooien.
 Wit had beter meteen e4 kunnen
 spelen.

7. g3, Lg7; 8. Lg2, Lb7; 9. Ph3, 0-0;
 10. 0-0, Pa6; 11. e4, ..;

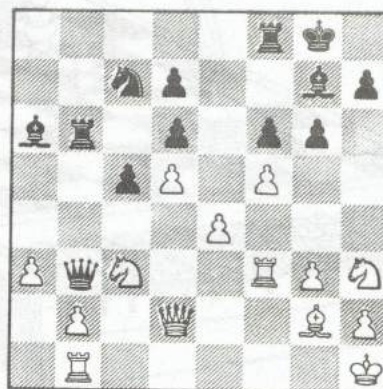
Nu pas gaat wit oprukken in het centrum.
 11. ..., Pe8; 12. Lf5, Db6; 13. Dd2, Pd6;
 De zwarte opzet is riskant. Normaal zou
 de d-pion op d6 horen te komen. Maar ook
 nu doet wit geen moeite snel in het cen-
 trum op te rukken.

14. Pa4, Db5; 15. Lxd6, ..;

En daarmee is de slag om het centrum door
 wit verloren.

15. ..., exd; 16. Pc3, Db6; 17. a3?, Db3;
 Die zet had wit niet mogen toelaten.
 18. Kh1, Pc7; 19. f4, La6; 20. Tf3, Tab8;
 21. Tb1, Tb6; 22. f5, f6;

Nu is de diagonaal tenminste afgesloten.
 Na bijv. Le5 krijgt wit tegenkansen op de
 koningsvleugel.

23. g4, Tfb8; 24. Tf2, Pb5; 25. Pxb5,
 Txb5; 26. Lf1, c4; 27. Dc2, Tc5;
 28. Kg2, De3; 29. Tf3, Dd4; 30. Pg1, De5;
 Door de zwaktes in de witte stelling kan
 de zwarte dame zich gemakkelijk ver-
 plaatsen.
 31. Pe2, Tb3; 32. Pc3, Lh6; 33. h3, Lf4;
 34. Pa4, Tc8; 35. Txb3, axb 36. Dxb3, Dxe4+;
 Wit geeft op, maar het Wolgagambiet heb
 ik nooit meer gespeeld.

Kees Dijkman

In het schaakjaar waarin Van Wessel kampioen werd, was ik net lid geworden van Promotie. Na jarenlang niets aan schaken gedaan te hebben bleek ik dan ook zowat alles van schaken vergeten te zijn. De twee partijen tegen Van Wessel gingen derhalve verloren. Daarvan verliep de eerste wel bijzonder desastreus. Dat ging zo:

Wit: Van Wessel

Zwart: Kalkwijk

1. e4, c5; 2. Pf3, e6; 3. d4, cxd; 4. Pxd4, a6; 5. Le3, Pf6; 6. Ld3, Pc6; 7. Pc3, Lb4; 8. O-O, O-O; 9. Pxc6, dxc; 10. e5, Pe8??; 11. Lxh7+, ..; waarna zwart opgaf, omdat zijn dame teloor gaat

Een maand later was ik vastbesloten het beter aan te pakken, maar door opportunistisch spel gaat ook nu Van Wessel met de overwinning strijken.

Wit: Kalkwijk

Zwart: Van Wessel

1. d4, c5; 2. d5, e6; 3. c4, exd; 4. cxd, d6; 5. Pc3, g6; 6. g3, Lg7; 7. Lg2, Pf6; 8. Pf3, O-O; 9. O-O, Tfe8; 10. Tfe1, a7;

Na een gewone Nimzo-Indische opening is het wel duidelijk lang welke lijnen de partij gaat verlopen. Wit zal zijn weg door het centrum zoeken, terwijl zwart zijn pionnenmeerderheid op de damevleugel zal willen activeren. Om rechtstreeks b5 te voorkomen speelt wit daarom:

11. a4, b6; 12. Pd2, Pbd7; 13. e4, Pe5; 14. Dc2, Tab8;

Zwart dreigt nu de b-pion op te spelen. Dit kan met Lf1 verhinderd worden, maar om te voorkomen dat het paard op e5 hinderlijk wordt besluit wit dit eerst te verjagen met f4. Het risico is natuurlijk dat zwart gebruik kan maken van de open witte koningsstelling.

Aldus:

15. f4, Pg4; 16. Pc4, ..;

Dit is heel slecht. Het nodigt zwart uit direct b5 te spelen, daarmee het paard direct weer verjagend. En 17 Pxd6, Dxc6; 18 e5, Db6; kan helemaal niet omdat Te1 ongedekt staat, om van de dreiging 19 .., c4; nog maar niet te spreken.

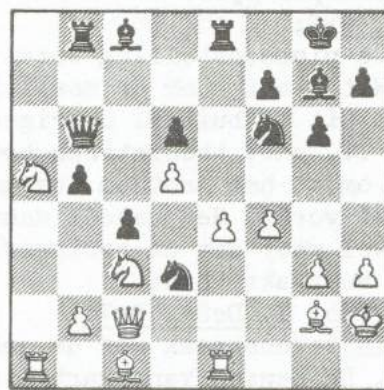
16. .., b5; 17. axb, axb; 18. Pa5, ..;

Nog een onnodige zet, maar er zijn nauwelijks betere.

18. .., Db6;

Voor de hand liggend en sterk.

19. h3, c4+; 20. Kh1, Pf2; 21. Kh2, Pd3;

Ironisch genoeg staat het paard, dat eerst op e5 stond nu toch op d3. Wit zit nu met een hopeloze stelling. De toren wordt aangevallen, terwijl Pa5 ook nog aandacht nodig heeft vanwege Ta8. Dat kan weliswaar niet meteen vanwege wits Pxc4, maar na Ld7 blijft het lastig. Ook het opgeven van de dekking van pion e4 door de toren stuit op bezwaren vanwege zwarts dreiging b4. Wit besluit daarom de kwaliteit maar te geven. Hij had in feite net zo goeg op kunnen geven.

22. Le3, Pxe1; 23. Df2 Dc7; 24. Dxe1, b4; 25. Pd1, Pxe4; 26. Pc6, Tb7; 27. Ta8, Pf6; 28. Pxb4, Tb7-b8; 29. Pc5, Lxa6; 30. Txa6, Tb3; 31. Dd2, ..;

Nog een grove fout van wit tot besluit.

31. .., Td3;

wit geeft op.

Kalkwijk